

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.6: 811.133.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-1-26>**Юлія АНЦУТ,***orcid.org/0000-0002-1441-4541*викладач служби мовної підготовки мовного відділу
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) *YuliiaShvechkova19.03@gmail.com*

РОЛЬОВА ГРА ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ ІЗ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні ми живемо у світі постійного розвитку, прогресу та змін. Сфера освіти також не є винятком. Окрім традиційних методів навчання, ефективність яких у будь-якому разі залишається досить високою, з'являються й інтерактивні методи. Серед останніх особливо вагоме місце посідає рольова гра. Безумовно, рольові ігри в жодному разі не замінюють традиційні методи навчання, проте вони є їхнім важливим і цікавим доповненням, оскільки вони значно покращують якість заняття як із погляду викладачів, так і з погляду студентів. Застосування рольових ігор можливе в межах безлічі найрізноманітніших дисциплін різних закладів вищої освіти. Це стосується і французької мови, оскільки такий вид роботи на занятті потребує передусім комунікації між студентами, а саме це і є головною метою вивчення будь-якої іноземної мови. Проте, незважаючи на свою актуальність, питання невід'ємності рольових ігор на сучасному занятті із французької мови в закладах вищої освіти нині вивчене ще не досить глибоко. Матеріалом проведення дослідження стали десять взятих із нашого власного практичного досвіду рольових ігор, які можна використовувати на сучасних заняттях із вивчення французької мови в закладах вищої освіти. Мета статті – довести невід'ємність рольових ігор на сучасному занятті із французької мови в закладах вищої освіти. У результаті нашого аналізу з'ясовано, що рольові ігри на сучасному занятті із французької мови в закладах вищої освіти допомагають засвоювати матеріал, що вивчається, швидше й ефективніше, сприяють розвитку навичок говоріння, покращують загальну атмосферу заняття в аудиторії, викликають у студентів щирий інтерес до теми. Встановлено, що вони дозволяють водночас відпрацьовувати як лексичні, так і відповідні граматичні аспекти. Доведено, що за їхньою допомогою студенти закладів вищої освіти мають змогу уявити себе в майбутніх професійних ситуаціях у разі їхньої реалізації у франкомовному середовищі, зрозуміти, із якими проблемами вони можуть зіткнутися, припустити можливі шляхи їх вирішення тощо. Перспектива дослідження вбачається в доведенні невід'ємності інших інтерактивних методів навчання на сучасному занятті із французької мови в закладах вищої освіти, а також виявленні особливостей цих методів.

Ключові слова: рольова гра, французька мова, сучасне заняття із французької мови, інтерактивні методи навчання.

Yuliia ANTSUT,*orcid.org/0000-0002-1441-4541*Lecturer at the Language Training Service of the Language Department
National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) *YuliiaShvechkova19.03@gmail.com*

ROLE-PLAYING GAME AS AN INTEGRAL ELEMENT OF THE MODERN FRENCH LESSON AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Today, we live in the world of constant development, progress, and change. The sphere of education is not an exception. In addition to traditional teaching methods the effectiveness of which remains in any case quite high, there are also interactive teaching methods. Among the last ones, a role-playing game is in a particularly important place. Of course, role-playing games are not a substitute for traditional teaching methods, but they are an important and interesting complement to them as they significantly improve the quality of a lesson from both teachers' and students' points of view. The use of role-playing games is possible within a variety of disciplines of different higher education institutions. In particular, this applies to the French language because this kind of work at the lesson requires, first of all, communication between students, and this is the main purpose of learning any foreign language. However, despite its relevance, the subject of the integrality of role-playing games being used at the modern French lesson at higher education institutions has not yet been studied in great detail. The material of our research is ten role-playing games which can be employed at the modern French lessons at higher education institutions. These games are taken by us from our own practical experience. The purpose of the article is to prove the integrality of role-playing games which are used at the modern French lesson at higher education institutions. As a result of our research, it has been found that role-playing games being employed at the modern French lesson at higher education institutions help to learn the studied material faster and more effectively, promote the development of speaking skills, improve the general atmosphere

of the lesson in the lecture room, arouse students' sincere interest in the topic. It has been established that they allow to work out both lexical and corresponding grammatical aspects at the same time. It has been proved that with their help students of higher education institutions have a good chance to imagine themselves in future professional situations in the case of their implementation in a French-speaking environment, to understand what problems they may encounter, to suggest possible ways to solve them and so on. The prospect of further research is proving the integrality of other interactive teaching methods which are used at the modern French lesson at higher education institutions, as well as identifying the features of these methods.

Key words: role-playing game, French, modern French lesson, interactive teaching methods.

Постановка проблеми. Безумовно, традиційні методи навчання відіграють надзвичайно важливу роль у процесі освіти, сприяють її ефективності. Але варто завжди пам'ятати, що світ не стоїть на місці. З розвитком освітньої сфери діяльності з'являються все нові й нові методи навчання, серед яких особливо важливими стають інтерактивні методи. Звичайно, викладачі закладів вищої освіти також мають іти в ногу із часом і проводити свої заняття не лише на основі традиційних завдань, а й на основі сучасних й актуальних вправ, зокрема рольових ігор, що є одним з інтерактивних методів навчання. Однак сьогодні питання рольової гри як невід'ємного елементу сучасного заняття із французької мови в закладах вищої освіти залишається маловивченим, а тому потребує додаткового аналізу.

Аналіз досліджень. Питання впровадження рольових ігор на заняттях з іноземних мов вивчали і вивчають такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: Е. І. Богів і М. І. Кабаці, О. М. Єфімова, Т. В. Кравчина, К. Лівінгстон, М. Моффітт, Б. Д. Філліпс, Ю. В. Холмакова й інші.

Мета статті – довести невід'ємність рольових ігор на сучасному занятті із французької мови в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Завдання педагога полягає в тому, щоб знайти максимум педагогічних ситуацій, у яких може бути реалізоване прагнення учасника навчання до активної пізнавальної діяльності. Педагог повинен постійно вдосконалювати процес навчання, що дозволяє ефективно і якісно засвоювати програмний матеріал. Тому так важливо використовувати ігри на уроках іноземної мови (Богів, Кабаці, 2016: 155).

Ігри допомагають спілкуванню, сприяють передачі накопиченого досвіду, одержанню нових знань, правильній оцінці вчинків, розвитку комунікативних навичок людини, її сприйняття, пам'яті, мислення, уяви, емоцій, таких рис, як колективізм, активність, дисциплінованість, спостережливість, уважність (Богів, Кабаці, 2016: 155).

Отже, гра додає навчальному спілкуванню комунікативної спрямованості, зміцнює мотивацію вивчення іноземної мови і значно підвищує якість її опанування. Гра – це могутній чинник психологічної адаптації в новому мовному про-

сторі, що може вирішити проблему природного ненасильницького впровадження іноземної мови (Богів, Кабаці, 2016: 155).

Рольова гра сприяє тому, що мовлення учнів стає змістовнішим, аргументованішим, складнішим за структурою мовного та мовленнєвого матеріалу. Рольові ігри позитивно впливають на засвоєння лексичного матеріалу, покращення вміння швидко реагувати у стресових ситуаціях, що виокремить учня, майбутнього спеціаліста (Кравчина, 2016: 116).

Окрім того, що рольові ігри мають величезну методичну цінність, вони просто є цікавим досвідом як для викладача, так і для студентів (Холмакова, 2016: 536).

Прийом рольової гри має безсумнівну дидактичну цінність, адже рольова гра сприяє ефективному засвоєнню матеріалу і поліпшенню загального настрою у класі, а також ламанню психологічних бар'єрів як у самій групі, класі, так і між учнями і педагогом (Холмакова, 2016: 536).

У нашому дослідженні ми цілковито погоджуємося з думками, наведеними вище. На основі власного практичного досвіду ми також маємо зазначити, що рольові ігри на заняттях із французької мови в закладах вищої освіти справді здійснюють на учнів однозначно позитивний вплив: вони сприяють активізації їхньої пізнавальної діяльності, дозволяють запам'ятовувати матеріал заняття краще та швидше, дають змогу відразу відчувати, як це «працює» у реальних життєвих ситуаціях, викликають інтерес до навчання та, зрештою, просто розряджають обстановку, дозволяють «відпочити під час праці».

Хочемо зауважити, що під час проведення таких ігор завжди доречно поєднувати одночасне відпрацювання лексичного та граматичного аспектів. Приклади того, яким чином ці аспекти можуть бути один з одним пов'язані, наводимо нижче.

У процесі вивчення теми “La connaissance” (тут і далі теми занять та назви рольових ігор наводяться французькою мовою – Ю. А.), після виконання завдань, що відповідають традиційним методам навчання, її можна закріпити за допомогою рольової гри “L’entretien d’embauche”. Для цього варто уявити ситуацію, ніби одні учні приймають на роботу інших, ставлять запитання, які

завичай стають у пригоді як під час співбесіди, так і під час знайомства взагалі. Питання мають стосуватися ім'я та прізвища «претендентів на посаду», їхнього віку, міста або села, із якого вони родом, їхніх родини, освіти, досвіду роботи, інтересів, контактних даних тощо. Окрім того, протягом цієї гри також можна звернути увагу й на такий граматичний аспект, як формування питальної, стверджувальної та заперечної форм ключових для даної гри дієслів у теперішньому часі (Швечкова, 2021: 127).

Під час вивчення теми "Le repas" досить цікаво вдатися до рольової гри "Au restaurant". Один із варіантів розподілу ролей такий: офіціант, кухар, клієнт. У цьому разі відвідувач ресторану обирає страви, які йому до вподоби, паралельно розпитує офіціанта про них. Офіціант відповідає на запитання, а також надає власні поради й рекомендації. Коли замовлення зроблене, воно передається кухарю, який, зі свого боку, також вступає в діалог з офіціантом (можливо, з'ясовується, що якийсь продукт закінчився тощо). Після цього знову відбувається комунікація між офіціантом та відвідувачем. З погляду граматики ця рольова гра стане у пригоді для відпрацювання вживання часткового артикля, а також прийменника **de** після слів, що позначають міру або кількість.

У межах такої лексичної теми, як "Les apparences", цілком доречно зіграти в рольову гру "L'agence matrimoniale": одні учні призначаються працівниками шлюбного агентства, а інші – особами, що мріють знайти свою ідеальну пару. Перші ставлять відповідні запитання, а другі описують чоловіка або жінку своєї мрії, приділяють водночас особливу увагу його або її зовнішності. Отже, учні відпрацьовують активну лексику за темою. Що стосується граматичної підтеми, то тут можна закріпити, наприклад, жіночий рід та множину прикметників (Швечкова, 2021: 127).

Під час вивчення теми "Mon appartement" можна «звернутися» до іншого агентства – агентства з нерухомості. Правила рольової гри "L'agence immobilière" такі: одні особи обираються ріелторами, решта – охочими придбати власне житло. Останні за допомогою відповідної лексики мають описати спеціалісту із продажу, який будинок або квартиру вони хочуть купити, а перші – пропонувати свої варіанти. З погляду граматики під час цієї рольової гри доречно відпрацювати, наприклад, прийменники місця (Швечкова, 2021: 127).

У процесі вивчення теми "Les voyages" дуже доречно закріпити її за допомогою рольової гри "L'agence de voyage": одні учні призначаються турагентами, інші – туристами, які бажують відвідати

ту чи іншу іноземну країну. Туристи висловлюють свої побажання стосовно подорожі, а турагенти пропонують їм різні варіанти. Протягом цієї рольової гри учні можуть обговорювати, наприклад, погодні умови в обраних країнах, місцеву їжу, готелі, можливі розваги, визначні місця тощо. У межах граматичного аспекту в цій грі логічно відпрацювати прийменники, що вживаються із країнами та містами.

За С. С. Вітвицькою, рольові ігри сприяють відпрацюванню тактики поведінки дій, виконання функцій і обов'язків конкретної особистості (Вітвицька, 2006: 189).

Отже, використання рольових ігор надзвичайно важливе в межах не лише загальних тем, для кращого засвоєння іноземної мови, а й власне профільних тем, безпосередньо пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю учнів.

Наприклад, для курсантів військових закладів вищої освіти або військовослужбовців, що вивчають французьку мову, надзвичайно важливо відпрацьовувати свої комунікативні навички саме в аспекті військових тем. На початковому рівні завжди актуально зіграти в рольову гру "Mes respects!". За її правилами військовослужбовець прибуває на службу в іншу військову частину та відрекомендовується керівництву, а керівництво, у свою чергу, представляється йому у відповідь. Протягом цієї рольової гри можна назвати такі свої дані, як ім'я та прізвище, військове звання, місце попередньої військової служби, посада тощо. Що стосується граматичного аспекту, то тут можна закріпити, наприклад, уживання або невживання артиклів.

Для осіб, що навчаються на слідчих факультетах, найактуальнішою темою на заняттях із французької мови, безумовно, є тема "Les crimes et les criminels". У її межах як додаткове завдання завжди цікаво й корисно зіграти в рольову гру "Qui est coupable?". Згідно з її правилами одна особа обирається слідчим, друга – свідком, а ще декілька осіб – підозрюваними, справжнім винним із яких є лише хтось один. Під час гри слідчий опитує всіх по черзі, ставить їм різні запитання. Із граматичного боку тут доречно звернути увагу на побудову загальних та спеціальних запитань, а також на відповіді на них.

Для студентів юридичних спеціальностей однією з найважливіших тем на заняттях із французької мови, беззаперечно, є тема "La justice". Рольовою грою, яка дозволить максимально в неї заглибитись, може бути гра "L'audience": учні розігрують судові засідання. Розподіл ролей такий: потерпілий, підозрюваний, їхні адвокати, суддя, прокурор, свідки у справі. Ця рольова гра не лише дозволяє відпрацювати активну лексику заняття

та представити, як може виглядати дана ситуація в реальних умовах, а й закріпити таку граматичну тему, як минулі часи дієслів, адже будь-який злочин, щодо якого розглядається справа, потребує обговорення в минулому часі.

Для майбутніх лікарів, що вивчають французьку мову, особливо корисною буде рольова гра “*Chez le docteur*”. Розподіл ролей такий: лікар (конкретна спеціалізація обирається згідно із ситуацією), медсестра та пацієнт. Пацієнт звертається по медичну допомогу, висловлює свої скарги на здоров’я. Лікар, у свою чергу, його вислуховує, ставить відповідні запитання, оглядає, надає подальші вказівки та призначає лікування, паралельно залучає медсестру (наприклад, просить її виписати направлення на аналізи тощо). З погляду граматики під час цієї рольової гри можна звернути увагу на злитні форми означеного артикля із прийменником *à*, адже саме він уживається у ключовій для цієї гри фразі – *avoir mal à + nom*.

Надзвичайно велике значення рольові ігри мають і на заняттях із французької мови студентів педагогічних закладів вищої освіти, тобто майбутніх учителів або викладачів власне французької мови. Гра “*Le cours de français*” дозволяє майбутнім фахівцям максимально наблизитись до реальних умов обраної ними професії, відчувати себе на місці справжнього вчителя або викладача. Особливо доречна та важлива така практика в межах дисципліни «Методика викладання французької мови», де студенти мають змогу відпрацьовувати свої професійні навички та вміння одне на одному. Теми занять, фрагменти яких можуть проводити учні, зазвичай необмежені та можуть стосуватися різних аспектів. У разі необхідності лексичний та граматичний аспекти завжди можуть бути поєднані.

Висновки. Наше дослідження рольової гри як невід’ємного елемента сучасного заняття французької мови в закладах вищої освіти дає змогу дійти таких висновків:

1. Рольові ігри на заняттях із французької мови сприяють швидшому та кращому засвоєнню нового матеріалу, розвитку комунікативних навичок учнів, покращенню колективного настрою та загальної атмосфери заняття. Зазвичай студенти закладів вищої освіти реагують на такий вид роботи суто позитивно, беруть у ньому участь із задоволенням та зацікавленістю, адже рольові ігри – це, безумовно, ефективний метод навчання, який дозволяє водночас отримувати й нові знання, і позитивні емоції.

2. Рольові ігри на заняттях із французької мови дозволяють поєднувати відпрацювання лексичного та граматичного аспектів. Незважаючи на те, що вони здебільшого спрямовані на розвиток лексичних навичок, під час їх застосування завжди можна звернути увагу студентів і на деякі граматичні аспекти, що також є дуже важливим моментом, адже розмовляти коректно й на високому рівні (а саме це є однією із цілей студентів закладів вищої освіти) без дотримання граматичних правил неможливо.

3. Рольові ігри дозволяють студентам закладів вищої освіти, що вивчають французьку мову, уявити себе не просто в певних життєвих ситуаціях, що може стати їм у пригоді під час перебування за кордоном, а й у ситуаціях, пов’язаних з їхньою майбутньою професійною діяльністю, у разі її реалізації у франкомовному середовищі. Тобто вони ніби «приміряють» на себе свою майбутню професію, припускають, які проблеми можуть чекати на них, шукають можливі шляхи їх вирішення, а також усвідомлюють, які в них слабкі та сильні сторони в межах майбутньої спеціальності, перевіряють свій рівень стресостійкості тощо (усе це відбувається як узагалі, так і в аспекті власне французької мови).

Отже, ми можемо стверджувати, що рольові ігри справді є невід’ємним елементом сучасного заняття із французької мови в закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богів Е. І., Кабаці М. І. Рольова гра як засіб пізнавальної діяльності на уроках німецької мови професійного спрямування у вищих закладах освіти. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. Вип. 147. С. 152–156.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ, 2006. 384 с.
3. Кравчина Т. В. Методичні аспекти використання рольових ігор на уроках іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 2 (39). С. 114–116.
4. Холмакова Ю. В. Характеристика рольової гри як ефективного прийому навчання іноземних мов. *Молодий вчений. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. Вип. 12 (39). С. 533–537.
5. Швечкова Ю. О. Рольові ігри на заняттях із французької мови. *Рівень ефективності та необхідність впливу філологічних наук на розвиток мови та літератури* : Міжнародна науково-практична конференція, м. Львів, 7–8 травня 2021 р. Львів : ГО «Наукова філологічна організація «Логос»», 2021. С. 126–128.

REFERENCES

1. Bohiv E. I. & Kabatsi M. I. (2016). Rolova hra yak zasib piznavalnoi diialnosti na urokakh nimetskoï movy profesiinoho spriamuvannya u vyshchykh zakladakh osvity [Role play as a mean of cognitive activity at the professional-oriented German language lessons at higher educational institutions]. *Naukovi zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Pedahohichni nauky Academic notes of Kirovohrad Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University. Pedagogical sciences*, № 147, pp. 152–156 [in Ukrainian].
2. Vitvytska S. S. (2006). Osnovy pedahohiky vyshchoi shkoly : pidruchnyk za modulno-reitynhovoïu systemoïu navchannia dlia studentiv mahistratury [Fundamentals of higher school pedagogy: a manual on the modular and rating system of education for master's degree students]. Kyiv. 384 p. [in Ukrainian].
3. Kravchyna T. V. (2016). Metodichni aspekty vykorystannia rolovykh ihor na urokakh inozemnoi movy [Methodological aspects of the use of role-playing games at foreign language lessons]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Pedahohika. Sotsialna robota [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Pedagogy. Social Work]*, № 2 (39), pp. 114–116 [in Ukrainian].
4. Kholmakova Yu. V. (2016). Kharakterystyka rolovoi hry yak efektyvnoho pryïomu navchannia inozemnym movam [Role-play as an effective method of FLT]. *Molodyi vchenyi. Pedahohichni nauky [Young Scientist. Pedagogical sciences]*, № 12 (39), pp. 533–537 [in Ukrainian].
5. Shvechkova Yu. O. (2021). Rolovi ihry na zaniattiakh z frantsuzkoï movy [Role-playing games at French lessons], *Riven efektyvnosti ta neobkhdnist vplyvu filolohichnykh nauk na rozvytok movy ta literatury: mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia [The level of efficiency and the need of the influence of philological sciences on the language and literature development: an international scientific-practical conference]*. Lviv, Ukraine : scientific-philological organization “LOGOS” [in Ukrainian].